

JOLYN KERSTEN^a
ARJAN BLOKLAND^b
HANNEKE PALMEN^c

Verschillen veelplegers van niet-veelplegers?

Een empirische toets op basis van Nederlandse registerdata tegen de achtergrond van Moffitts twee paden-model

ABSTRACT

Do chronic offenders differ from non-chronic offenders? An empirical test based on Dutch police data against the background of MOFFITT's Dual Taxonomy

Using longitudinal registration data on the Dutch 1984 birth cohort this study describes the criminal career development of chronic offenders of different ethnicities against the background of MOFFITT's dual taxonomy. Central research question is whether chronic offenders, which the taxonomy claims differ qualitatively from non-chronic offenders, can be distinguished from non-chronic offenders based on observed criminal career characteristics. In line with expectations derived from the dual taxonomy, results show that Moroccan boys are overrepresented among chronic offenders, and that chronic offenders show an earlier age of onset and a more diverse criminal repertoire than non-chronic offenders. However, contrary to the dual taxonomy, results also indicate a gradual instead of a clear-cut difference in these criminal career characteristics between chronic and non-chronic offenders.

Keywords: chronic offenders, persistent offenders, criminal career, dual taxonomy

Kernwoorden: veelplegers, persistente daders, criminele carrière, taxonomie

Panopticon, 34 (5), 394-413

© 2013 MAKLU | ISSN 0771-1409 | SEPTEMBER 2013

- a Masterstudent, Rijksuniversiteit Groningen; Stagiair, Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR).
- b Senior onderzoeker, Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR); Bijzonder hoogleraar Criminology and Criminal Justice, Universiteit Leiden.
- c Postdoc onderzoeker, Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR); Postdoc onderzoeker, Instituut Strafrecht en Criminologie, Universiteit Leiden.

INLEIDING

Veelplegers behoren tot een kleine groep daders die door hun hoge delictsfrequentie verantwoordelijk zijn voor een disproportioneel aandeel van de totale criminaliteit (zie onder andere: BLOKLAND, GRIMBERGEN, BERNASCO & NIEUWBEERTA, 2010; ELIAERTS, 2006; PEETERS, 2000; TOLLENAAR, VAN DIJK & ALBLAS, 2009). Veelplegers kunnen daarom rekenen op speciale aandacht van politie en justitie die met specifiek op deze groep gerichte maatregelen, zoals lokale dader top 10's en de Maatregel Inrichting Stelselmatige Daders in Nederland (BAKKER & KROMMENDIJK, 2008) en projecten als ADAM en U-Turn in België (PONSAAERS &

CAMMAERT, 2006), zo efficiënt mogelijk de criminaliteitscijfers naar beneden proberen te brengen. Deze maatregelen gaan er impliciet vanuit dat veelplegers 'anders' zijn dan andere daders, niet alleen in termen van hun criminele gedrag maar ook in termen van de achterliggende oorzaken van dit gedrag, hetgeen een speciale aanpak van deze groep mede rechtvaardigt. Binnen de ontwikkelings- en levensloopcriminologie wordt dit idee verdedigd door MOFFITT. Zij maakt in haar twee paden-model (*Dual Taxonomy*) (1993) onderscheid tussen *adolescentie-gelimiteerde* en *levensloop-persistente* daders die elk hun eigen ontwikkelingsachtergrond kennen en daarom elk op een eigen manier aangepakt zouden moeten worden. Andere, algemene, theorieën bestrijden deze door MOFFITT voorgestelde tweedeling tussen groepen daders en gaan ervan uit dat individuele verschillen in de frequentie of duur van het criminele gedrag kunnen worden verklaard door graduele verschillen in blootstelling aan dezelfde risicofactoren (GOTTFREDSON & HIRSCHI, 1990; LAUB & SAMPSON, 2003; WILSON & HERNSTEIN, 1985).

WAT IS 'VEEL' ALS HET GAAT OM VEELPLEGERS?

De term veelpleger kent binnen de criminologische literatuur, afhankelijk van de aard van de beschikbare gegevens en onderzochte populatie, verschillende definities. Een eerste manier om veelplegende daders te definiëren is op basis van een arbitrair frequentiecriterium. In Nederlands criminologisch onderzoek met een volwassen onderzoekspopulatie wordt de grens van het aantal gepleegde delicten waarbij men als veelpleger gedefinieerd wordt vaak gelegd bij *10 of meer antecedenten* (BOERMAN, VAN TILBURG & GRAPENDAAL, 2002; FERWERDA, KLEEMANS, KORF & VAN DER LAAN, 2003; VAN PANHUIS & MEIJER, 2001; SPRINKHUIZEN & VAN OOSTERWIJK, 1996). Bij onderzoek met een jongere onderzoekspopulatie, zoals in dit artikel, wordt doorgaans een minder streng criterium gebruikt. Een jongere veelpleger heeft immers minder tijd gehad om een criminele geschiedenis op te bouwen dan een oudere veelpleger, waardoor het criminele gedrag van jongeren sneller als problematisch getypeerd dient te worden. In het onderzoek van WOLFGANG, FIGLIO & SELIN (1972) wordt de grens voor jonge veelplegers daarom gelegd bij *vier of vijf antecedenten*. Ook Nederlands (BLOKLAND *et al.*, 2010; VAN DER LAAN & BLOM, 2011; VAN MANTGEM, NOBELEN & ULJEE, 2009) en Belgisch (PONSAAERS & PAUWELS, 2003) onderzoek onder jeugdige veelplegers hanteert doorgaans een criterium van vijf antecedenten.

Een andere mogelijkheid om veelplegers te definiëren, is op basis van de geobserveerde recidivekansen. Er wordt dan van een veelpleger gesproken wanneer de kans op recidive na delict X niet meer verschilt van de kans op recidive na delict X+t (PIQUERO, FARRINGTON & BLUMSTEIN, 2007). In eerder onderzoek op de huidige data is vastgesteld dat de recidivekans (ongeacht etniciteit en geslacht) na ongeveer *vijf delicten* niet verder stijgt (BLOKLAND & PALMEN, 2012). Dit komt overeen met het door WOLFGANG *et al.* (1972) gehanteerde criterium.

MOFFITT'S TWEE PADEN-MODEL

Een van de meest vooraanstaande verklaringsmodellen binnen de criminologie voor het ontstaan en de ontwikkeling van delinquent gedrag onder jongeren is het *twee paden-model* (*Dual Taxonomy*) van MOFFITT (1993). Binnen dit typologische model wordt

een tweetal groepen delictplegers onderscheiden met elk hun eigen etiologie, unieke risico factoren en ontwikkeling.¹

Een kleine groep *levensloop-persistente* daders wordt volgens MOFFITT gekenmerkt door een patroon van chronisch en persistent delinquent gedrag. Deze jongeren kampen vanaf hun geboorte met neurologische achterstanden ('moeilijk' temperament, ontwikkelingsachterstand en achterblijvende cognitieve bekwaamheden) die in combinatie met tekortschietende sociale omgevingen, zoals het gezin en de school, al op jonge leeftijd leiden tot het vertonen van probleemgedrag. Naarmate de jongeren ouder worden, wordt dit probleemgedrag door interactie met omgevingsrisico's versterkt, hetgeen resulteert in langdurig antisociaal en veelal gewelddadig gedrag.

De tweede en grootste groep delictplegers wordt pas crimineel actief tijdens de adolescentie en stopt snel weer met het vertonen van delinquent gedrag. Bij deze *adolescentie-gelimiteerde daders* wordt het probleemgedrag niet veroorzaakt door neurologische achterstanden, maar door de zogenaamde *maturity gap*: de periode waarin hedendaagse jongeren een sterke discrepantie ervaren tussen hun kalenderleeftijd en hun sociale leeftijd. Tijdens deze periode ontstaat bij jongeren een tijdelijk gevoel van onvrede doordat de door de maatschappij geboden mogelijkheden niet aansluiten bij de eigen wensen naar erkenning, autonomie en volwassenheid. Tot het moment dat de *adolescentie-gelimiteerde* jongeren de mogelijkheid krijgen om conventionele volwassen rollen te gaan vervullen, biedt delinquent gedrag een mogelijkheid om (tijdelijk) in hun wensen van autonomie en volwassenheid te voorzien. Hierbij vormen de *levensloop-persistente* jongeren, die door hun delinquente gedrag, seksuele activiteit en drank- en druggebruik de schijn van volwassenheid wekken, voor de *adolescentie-gelimiteerde* jongeren vaak rolmodellen (GALAMOS & TILTON-WEAVER, 2000; WICHSTRØM, 2001).

Binnen het *twee paden-model* doet MOFFITT uitspraken over een aantal karakteristieken van *levensloop-persistente* daders en hun criminele carrières. Achtereenvolgens bespreekt zij sekse, etnische achtergrond, startleeftijd, diversiteit van het delictpatroon en aard van de geregistreerde delicten van veelplegende daders. Omdat de *levensloop-persistente delinquenten* volgens MOFFITT veelal een lange criminele carrière kennen en bovendien vaker voor een groter aantal delicten geregistreerd worden, stellen wij de *levensloop-persistente* groep in dit onderzoek gelijk aan de groep veelplegers.²

Karakteristieken van veelplegers binnen het twee paden-model

Volgens MOFFITT (1994) komt persistent delinquent gedrag vaker onder jongens en mannen voor dan onder meisjes en vrouwen. Doordat jongens vaker te maken krijgen met risicofactoren die crimineel gedrag veroorzaken, zoals een 'moeilijk' temperament, een ontwikkelingsachterstand of achterblijvende cognitieve bekwaamheden dan meisjes (zie onder andere DENNO, 1990; PIQUERO & CHUNG, 2001), is bij jongens de aanzet

¹ In latere versies van het model voegt MOFFITT meerdere ontwikkelingspaden toe (MOFFITT, 2006), maar het onderscheid tussen adolescentie-gelimiteerde en levensloop-persistente daders blijft de kern van haar model. Bovendien is het dit laatste onderscheid dat een belangrijke rol speelt in beleidsmaatregelen gebaseerd op dit model.

² Dit wil echter niet zeggen dat de *adolescentie-gelimiteerde daders* helemaal nooit tot de categorie veelplegers zouden kunnen behoren. Een *adolescentie-gelimiteerd* type dader zou immers in zijn of haar relatief korte criminele carrière een groot aantal delicten kunnen plegen. Ook bestaat de mogelijkheid dat in beginsel adolescentie-gelimiteerde daders verstrikt raken in de gevolgen van hun adolescentie-gelimiteerde delinquentie (bv. strafblad, verslaving) waardoor het criminele gedrag ook na het bereiken van de volwassenheid wordt voortgezet (MOFFITT, 1993). Dit zouden binnen het *twee paden-model* echter uitzonderingen moeten betreffen die 'de regel bevestigen'.

tot het ontwikkelen van een persistent delinquent gedragspatroon vaker aanwezig dan bij meisjes.

De oververtegenwoordiging van Afro-Amerikanen onder zowel *levensloop-persistente* als onder *adolescentie-gelimiteerde* daders schrijft MOFFITT toe aan de slechte woon- en leefomstandigheden van deze specifieke herkomstgroep. In vergelijking met de blanke Amerikanen hebben Afro-Amerikanen over het algemeen vaker te maken met stress, armoede, slechte zorg en ongezonde voeding (BRONFENBRENNER, MOEN & GARBARINO, 1984; MASTEN, 1991), hetgeen volgens MOFFITT omstandigheden creëert waarin neurologische beschadigingen eerder kunnen ontstaan. Stress en armoede kunnen er bovendien vooral bij Afro-Amerikaanse kinderen met een 'moeilijk' temperament voor zorgen dat familiebanden ernstig aangetast worden, wat een agressiebevorderend effect heeft op het gedrag van dat kind. Hiernaast blijven Afro-Amerikanen volgens MOFFITT door de slechtere kansen op de opleidings- en arbeidsmarkt langer in de *maturity gap* hangen. De kans dat Afro-Amerikaanse jongeren zich schuldig maken aan criminaliteit wordt hierdoor aanzienlijk vergroot.

Hoewel Nederland een grotere diversiteit aan etnische herkomstgroepen kent dan enkel het onderscheid tussen zwart en blank, vormt de theorie van MOFFITT een goed beginpunt om, met enige voorzichtigheid, verwachtingen over de Nederlandse situatie te kunnen formuleren (BLOKLAND *et al.*, 2010). Vanwege de in het algemeen lagere sociaaleconomische status van niet-Nederlandse herkomstgroeperingen, kan bijvoorbeeld verwacht worden dat persistent delinquent gedrag vaker onder deze groepen voorkomt dan onder de Nederlandse herkomstgroep (zie ook: PIQUERO, MOFFITT & LAWTON, 2005). Op basis van de resultaten van eerder empirisch onderzoek naar veelplegers van VERSTEEGH, VAN DER PLAS & NIEUWSTRATEN (2010) wordt in Nederland vooral een oververtegenwoordiging van Marokkaanse jongeren verwacht.

Karakteristieken van de criminele carrières van veelplegers binnen het twee paden-model

Met betrekking tot de startleeftijd kan vanuit het *twee paden-model* afgeleid worden dat veelplegers hun eerste delict op gemiddeld jongere leeftijd plegen dan niet-veelplegers (MOFFITT, 1991; MOFFITT, CASPI, DICKSON, SILVA & STANTON, 1996). Onderzoek bevestigt dat hoe jonger een persoon is bij het plegen van zijn of haar eerste delict, hoe groter de kans is dat diegene zich ontwikkelt tot een persistente dader (FARRINGTON, LOEBER, ELLIOTT, HAWKINS, KANDEL, KLEIN *et al.*, 1990; TAYLOR, IACONO & MCGUE, 2000; TOLAN & THOMAS, 1995).

Ook zouden veelplegers volgens het *twee paden-model* een diverser delictpatroon vertonen dan adolescentie-gelimiteerde daders. (PIQUERO, PATERNOSTER, BRAME, MAZEROLLE & DEAN, 1999; PIQUERO, 2000). Volgens MOFFITT (1994) specialiseren de *adolescentie-gelimiteerde* daders zich voornamelijk in het plegen van delicten die symbolisch zijn voor de door dit type dader begeerde volwassenheid en autonomie (bijvoorbeeld vandalisme, verstoring van de openbare orde, drugsdelicten etc.), terwijl de *levensloop-persistente* daders juist een uiterst gevarieerd delictpatroon kennen. Veelplegers zouden hierbij bovendien relatief gezien veel slachtoffergerichte delicten plegen, zoals vermogens- en geweldsdelicten.

Typologische versus algemene verklaringen voor delinquent gedrag

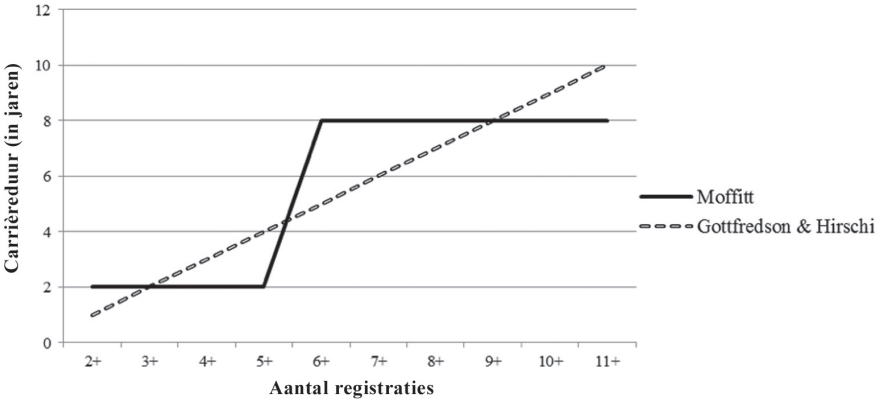
MOFFITTs tweedeling en meer algemeen de typologische benadering van crimineel gedrag waarbinnen de daderpopulatie wordt opgedeeld in kwalitatief verschillende dadertypen is niet onomstreden binnen de (ontwikkelings)criminologie. Ten eerste vindt empirisch onderzoek doorgaans meer dan twee ontwikkelingspaden (PIQUERO,

2008). Vaak betreft het ontwikkelingspaden die veel gelijkenis vertonen met de door MOFFITT voorgestelde paden (en bijvoorbeeld onderling verschillen in hoogte maar niet in vorm), waardoor deze resultaten doorgaans toch als een (gedeeltelijke) ondersteuning voor MOFFITT'S theoretische model worden gezien (MOFFITT, 2006). In een aantal gevallen lijkt er echter tevens sprake van ontwikkelingspatronen die niet door het model worden voorspeld. Dit heeft geleid tot het toevoegen van nieuwe dadertypen aan het oorspronkelijke model (zie voetnoot 1).

Meer fundamenteel is de kritiek op het veronderstelde kwalitatieve onderscheid tussen veelplegers en adolescentie-gelimiteerde daders. Anders dan typologische theorieën, hanteren algemene theorieën het uitgangspunt dat, hoewel er verschillen zijn in de mate waarin jongeren zich schuldig maken aan delinquent gedrag, de oorzaken van dat delinquent gedrag niet verschillen voor jongeren die zich veelvuldig schuldig maken aan delinquent gedrag en jongeren die dit slechts incidenteel doen (zie bijvoorbeeld: LAUB & SAMPSON, 2003). Wel verschillen daders in de mate waarin zij worden blootgesteld aan deze algemene risicofactoren, waarbij geldt dat een hogere blootstelling leidt tot een frequenter, ernstiger en langduriger delinquent gedragspatroon. Hoewel in eerder empirisch onderzoek ontwikkelingspaden konden worden onderscheiden die duidelijk verschilden van hoogte en vorm, verschillen de risicofactoren voor die ontwikkelingspaden veelal enkel in intensiteit en niet in aard en blijkt het moeilijk het toekomstige verloop van de criminele carrière te voorspellen aan de hand van risicofactoren in de jeugd (NIEUWBEERTA & BLOKLAND, 2006). Recent simulatie onderzoek van SKARDHAMAR (2010) ten slotte, heeft bovendien laten zien dat hetzelfde causale proces aanleiding kan geven tot sterk verschillend gevormde ontwikkelingspaden.

Figuur 1 geeft het onderscheid tussen MOFFITT'S typologische en de algemene benadering schematisch weer. Binnen MOFFITT'S twee paden-model kunnen twee, duidelijk van elkaar verschillende dadertypen onderscheiden worden. Een dergelijk verschil tussen veelplegende (*levensloop-persistente*) en niet-veelplegende (*adolescentie-gelimiteerde*) daders komt voort uit het idee dat deze dadertypen kwalitatief van elkaar te onderscheiden zijn. De kenmerken van veelplegende en niet-veelplegende daders lopen, anders gezegd, bij een bepaald omslagpunt sterk uiteen (een 'threshold' effect). In figuur 1 kunnen we dit omslagpunt waarnemen bij vijf of meer registraties; vanaf dit punt zijn de twee dadergroepen duidelijk van elkaar te onderscheiden.

FIGUUR 1: SCHEMATISCHE WEERGAVE TYPOLOGISCHE THEORIEËN (ZOALS MOFFITT'S TWEE PADEN-MODEL) EN ALGEMENE THEORIEËN

Volgens algemene theorieën bestaat er geen harde tweedeling tussen veelplegende en niet-veelplegende daders, maar lopen de kenmerken van deze dadergroepen geleidelijk in elkaar over (de geleidelijk stijgende lijn in figuur 1). De risicofactoren voor delinquentie kennen volgens algemene theorieën niet slechts een 'hoog' en 'laag' niveau, maar juist vele tussenniveaus, die gaandeweg in elkaar overlopen (een 'dose response' effect). Deze tussenniveaus maken een indeling in verschillende 'typen' daders onnauwkeurig en bovendien onnodig.

ONDERZOEKSVRAGEN

In dit artikel wordt nagegaan of een door typologische theorieën voorgestelde harde tweedeling tussen veelplegers en niet-veelplegers al dan niet aanwezig is binnen het geboortecohort 1984. We doen dit door daders met één tot vier registraties te vergelijken met daders die een steeds groter minimum aantal registraties op naam hebben. We maken hierbij bovendien onderscheid tussen een vijftal etnische herkomstgroepen om te kunnen onderzoeken of er tussen deze groepen verschil bestaat in het mogelijke criterium (het minimum aantal delicten) dat veelplegers en niet-veelplegers van elkaar onderscheidt. Door de over het algemeen achterblijvende kansen op de opleidings- en arbeidsmarkt voor niet-Nederlandse jongeren, is het mogelijk dat allochtone jongeren langer in de *maturity gap* blijven hangen dan autochtone jongeren (MOFFITT, 1994). Omdat het vervullen van volwassen taken hiermee bij niet-Nederlandse herkomstgroepen op gemiddeld oudere leeftijd pas mogelijk wordt, kan het zo zijn dat niet-Nederlandse bevolkingsgroepen vaker als groep in het geheel voor langere tijd en bovendien voor een groter aantal delicten geregistreerd worden. In dit geval zou het omslagpunt waarop veelplegende en niet-veelplegende daders kwalitatief van elkaar gaan verschillen voor allochtone jongeren meer naar rechts in de figuur liggen. Een dader van allochtone afkomst wordt in dit geval pas een 'echte' veelpleger bij een hoger aantal gepleegde delicten. Door het hanteren van één enkel veelplegers-criterium voor daders van Nederlandse en daders van niet-Nederlandse herkomst, wordt crimineel gedrag van niet-Nederlandse daders wellicht te snel als problematisch getypeerd; het kwalitatieve onderscheid tussen veelplegers en niet-veelplegers ligt voor niet-Nederlandse jongeren dan bijvoorbeeld niet bij vier of vijf registraties (zoals in figuur 1), maar pas bij zes of zeven registraties.

Belgisch zelfrapportage-onderzoek vindt een oververtegenwoordiging van jongeren van niet-Belgische afkomst onder de meest actieve dadergroep (PONSAERS & PAUWELS, 2003). Recent constateert men in Nederland eveneens de opkomst van de 'nieuwe veelpleger' (VERSTEEGH, VAN DER PLAS & NIEUWSTRATEN, 2010). Daar waar de traditionele en relatief oude veelpleger (van met name Nederlandse of Surinaamse afkomst) zich voornamelijk schuldig maakte aan het veelvuldig plegen van vermogensdelicten om in de drugsverslaving te kunnen voorzien, pleegt de 'nieuwe veelpleger' deze delicten (en dan diefstallen uit woningen en winkels en bedrijven in het bijzonder) voornamelijk voor de kick en het financiële gewin. Ook maakt deze relatief jongere 'nieuwe veelpleger' zich volgens VERSTEEGH *et al.* meestal in wisselend groepsverband systematisch schuldig aan middelzware vormen van criminaliteit met een doorgaans gewelddadig karakter. Bovendien zijn volgens deze auteurs daders van Marokkaanse afkomst, gegeven hun aandeel in de totale Nederlandse bevolking, oververtegenwoordigd onder de groep veelplegers.

Onduidelijk is hoe deze recente verschuiving van 'oude' naar 'nieuwe' veelplegers zich verhoudt tot MOFFITTS idee dat veelplegers kwalitatief anders zijn dan niet-veel-

plegende daders. Vormen jonge veelplegers een klasse apart zoals MOFFITT's typologie impliceert, of is hun criminele gedrag beter te begrijpen als het gevolg van een hogere blootstelling aan algemene risicofactoren? Doel van dit onderzoek is daarom de volgende vragen over de criminele carrières van veelplegende en niet-veelplegende jongeren van Nederlandse en niet-Nederlandse afkomst in het 1984-geboortecohort te beantwoorden:

- In hoeverre vertonen (de criminele carrières van) veelplegende daders de door MOFFITT's *twee paden-model* veronderstelde karakteristieken (in termen van sekse, etnische achtergrond, startleeftijd, diversiteit van een delictpatroon en aard van de geregistreerde delicten)?
- Is er een duidelijk kwantitatief criterium vast te stellen waarop veelplegende en niet-veelplegende daders (kwalitatief) van elkaar onderscheiden kunnen worden op de door MOFFITT veronderstelde karakteristieken en verschilt dit kwantitatieve criterium voor Nederlands en niet-Nederlands etnische groepen?
- Verschillen de criminele carrières van veelplegers met een Nederlandse en niet-Nederlandse achtergrond?

DATA EN METHODEN

Cohort 1984

Dit onderzoek is gebaseerd op de bij de politie geregistreerde criminele carrières van alle personen die in 1984 in Nederland geboren zijn en die aan het einde van de follow-up periode in 2007 niet overleden waren en nog in Nederland woonden. In tabel 1 is een overzicht van de samenstelling van het gehele geboortecohort 1984 naar sekse en etniciteit weergegeven. Hier valt uit op te maken dat het geboortecohort uit 170.891 personen bestaat, waarvan 87.528 mannen en 83.363 vrouwen. De etniciteit van deze personen is vastgesteld op basis van de door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gehanteerde classificatie, waarbij het geboorteland van (een van) de ouders bepalend is voor de eigen etniciteit (zie voor kanttekeningen bij deze definitie: RMO, 2012). Personen van wie tenminste één van de ouders buiten Nederland geboren is, worden binnen dit onderzoek, ongeacht of de persoon zelf in Nederland geboren is, onderverdeeld bij een 'niet-Nederlandse' etniciteit. Het betreft hier dus enkel etnische groepen van de tweede generatie. In totaal worden er in tabel 1 een zestal etnische groepen onderscheiden, waarvan de volgende vijf in de analyses meegenomen zullen worden: (1) Nederlands, (2) Turks (3) Marokkaans, (4) Surinaams en (5) Nederlands-Antilliaans. Personen met een andere etnische achtergrond, behorende tot de zesde 'overige' categorie, worden door de kleine aantallen en grote diversiteit in herkomst in dit artikel buiten beschouwing gelaten.

Landelijk Herkenningssysteem (HKS)

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van registratiegegevens uit het landelijk Herkenningssysteem (HKS) van de Nederlandse politie. Het HKS is sinds 1986 in werking, maar pas vanaf 1996 adequaat bruikbaar voor wetenschappelijk onderzoek. In Nederland is de minimumleeftijd voor strafrechtelijke verantwoordelijkheid, en daarmee de minimumleeftijd voor registratie in het HKS, 12 jaar. Het geboortecohort van 1984 is hiermee het eerste geboortecohort waarvoor betrouwbare HKS-gegevens

beschikbaar zijn voor de totale criminele carrière. Dit artikel is gebaseerd op HKS-gegevens tot het jaar 2007. We analyseren de criminele carrières van de jongeren in het 1984-geboortecohort derhalve over de leeftijdsperiode van 12 tot 23 jaar.

Binnen het HKS worden zaken geregistreerd wanneer personen een proces-verbaal op verdenking van betrokkenheid bij een strafbaar feit opgemaakt krijgen.³ Aan de hand van de standaardclassificatie misdrijven van het CBS worden in de analyses negen categorieën misdrijven onderscheiden: (1) gewelddadige seksuele delicten, (2) overige seksuele delicten (3) overige gewelddadige delicten, (4) vermogensdelicten met geweld, (5) overige vermogensdelicten zonder geweld, (6) vernieling en openbare orde, (7) verkeersmisdrijven, (8) drugsdelicten en (9) overige delicten. Binnen deze laatste categorie vallen bijvoorbeeld milieu- en overige economische delicten. De categorisering van vermogensdelicten zal in dit artikel nog specifiek gemaakt worden, om zo te kunnen analyseren of bepaalde typen vermogensdelicten vaker voorkomen in de criminele carrières van veelplegers dan in die van niet-veelpleger. Hiertoe worden een zestal specifiekere categorieën gecreëerd: (1) vermogensdelicten met een direct slachtoffer (zoals zakkenrollerij), (2) diefstal uit en rondom woningen⁴, (3) diefstal uit winkels en bedrijven, (4) diefstal uit eigendommen (zoals diefstal uit auto's), (5) diefstal van eigendommen (zoals fietsendiefstal) en (6) overige diefstallen.

Belangrijke kanttekening bij het gebruik van officieel geregistreerde data is dat het hier enkel bij de politie bekend geworden zaken betreft waarbij tevens een verdachte kon worden geïdentificeerd. Misdrijven waarvan de dader onbekend blijft, of die in het geheel niet worden gemeld of ontdekt door de politie leiden niet tot een verdachtenregistratie in het HKS.

Analysemethoden

Beschrijvende analyses van de criminele carrières in het geboortecohort van 1984 worden gepresenteerd in Tabel 1. Om inzicht te bieden in mogelijke verschillen in criminele carrièrekenmerken tussen de door MOFFITT veronderstelde dadertypen, vindt vervolgens een visuele vergelijking plaats op deze kenmerken tussen daders die 5 of meer registraties in het HKS hebben en daders die 2 tot 4 registraties op hun naam hebben. Om het gemiddelde aandeel van een bepaalde delictcategorie binnen een criminele carrière te bepalen, worden per delicttype gemiddelde proporties op groeps- en individueel niveau berekend. Tot slot wordt aan de hand van de diversiteitsindex (AGRESTI & AGRESTI, 1978; PIQUERO ET AL., 1999; MAZEROLLE, BRAME, PATERNOSTER, PIQUERO & DEAN, 2000; SULLIVAN, MCGLOIN, PRATT & PIQUERO, 2006) de mate van diversiteit in criminele carrières vastgesteld. Deze maat wordt gebruikt om delictpatronen in criminele carrières op individueel niveau te analyseren. Personen die één keer geregistreerd zijn in het HKS worden bij de analyses naar de inhoud van de criminele carrière buiten beschouwing gelaten. Eenmalige daders zijn per definitie zeer gespecialiseerd en weinig divers (hun criminele carrière bestaat immers per definitie slechts uit één enkel delicttype).

³ Formeel hebben personen die in het HKS geregistreerd staan dus de juridische status van 'verdachte'. In de literatuur wordt echter doorgaans gesproken over 'veelplegers', ook wanneer het politiegegevens betreft. In het vervolg van dit artikel zal daarom gesproken worden van 'daders' en 'veelplegers'.

⁴ De hier gebruikte HKS- categorie is ruimer dan 'inbraak' in woning. Bij een diefstal 'uit of rondom' woning, bijvoorbeeld uit een tuin of openstaande garagebox, hoeft strikt juridisch geen sprake te zijn van 'braak'.

RESULTATEN

Beschrijvende statistieken

Tabel 1 geeft de samenstelling van het geboortecohort 1984 naar sekse en etniciteit weer. Deze tabel laat zien dat 25 procent van de jongens en 6 procent van de meisjes uit het gehele geboortecohort tussen hun 12de en 23ste levensjaar voor minimaal één delict worden geregistreerd in het HKS. Zowel jongens als meisjes met een niet-Nederlandse achtergrond staan vaker geregistreerd voor tenminste één delict dan jongens en meisjes met een Nederlandse achtergrond. Hierbij valt vooral het hoge percentage registraties onder de Marokkaanse jongens op; 62,9 procent van alle Marokkaanse jongens heeft voor zijn 23ste levensjaar tenminste één registratie in het HKS. Ook bij Marokkaanse meisjes komt een registratie in het HKS relatief vaak voor. Verder worden, in vergelijking met andere herkomstgroepen, Surinaamse meisjes vaker voor tenminste één delict geregistreerd.

Tabel 1 geeft verder de percentages betreffende de delicten waarvoor jongeren tenminste één keer geregistreerd zijn⁵. Van alle jongens die tenminste één keer in het HKS zijn geregistreerd, is 43,2% geregistreerd voor ten minste één vernieling/openbare orde delict, 35,5% voor ten minste één vermogensdelict en 33,2% van de in het HKS geregistreerde mannelijke daders is geregistreerd voor ten minste één geweldsdelict. Van de in het HKS geregistreerde meisjes uit het 1984-cohort is 47,4% geregistreerd voor ten minste één vermogensdelict en 28,5% voor ten minste één geweldsdelict.

Tot slot is in de tabel het gemiddeld aantal geregistreerde delicten, de gemiddelde startleeftijd, criminele carrière duur en diversiteit van een delictpatroon naar geslacht en etniciteit weergegeven. Vergeleken met de meisjes uit het cohort hebben jongens gemiddeld meer registraties, een jongere startleeftijd, een langere carrière duur en een diverser delictpatroon. Marokkaanse jongens springen hierbij in het oog omdat zij op elk van deze factoren het hoogst (of in het geval van de gemiddelde startleeftijd juist het laagst) scoren. Net als Marokkaanse jongens hebben Marokkaanse meisjes gemiddeld het hoogste aantal registraties en de langste carrière duur, maar anders dan Marokkaanse jongens zijn zij niet ook de vroegst startende of meest diverse groep daders.⁶

Door de kleine absolute aantallen zullen veelplegende vrouwen bij verdere analyses buiten beschouwing worden gelaten. In het navolgende bespreken wij enkel de resultaten rondom de mannelijke twee- of meerplegers.

Veelplegers volgens MOFFITTS twee paden-model

Op basis van MOFFITTS twee paden-model mag worden verwacht dat mannen oververtegenwoordigd zijn in de categorie levensloop persistente daders. Uit tabel 1 komt allereerst naar voren dat jongens meer dan vier maal zo vaak voor ten minste één delict worden geregistreerd dan meisjes. Persistent delinquent gedrag komt daarbij eveneens vaker onder jongens dan onder meisjes voor. Van de mannelijke daders is 12,2 procent tussen de 5 en 10 keer geregistreerd, terwijl 5,5 procent meer dan 10 registraties

⁵ Deze percentages tellen niet op tot honderd procent omdat daders die voor verschillende typen delicten geregistreerd staan meetellen in verschillende delictscategorieën.

⁶ Dit zou een eerste aanwijzing kunnen zijn dat ter verklaring van het delinquent gedrag van meisjes het twee paden-model minder geschikt is (zie ook: VAN OS & BLOKLAND, 2012).

TABEL 1: SAMENSTELLING GEBORTECOHORT 1984 NAAR SEKSE EN ETNICITEIT

	Man					Vrouw								
	Neder-land	Turkije	Marokko	Suriname	NL-Antillen	Overige	Totaal	Neder-land	Turkije	Marokko	Suriname	NL-Antillen	Overige	Totaal
#	74145	2088	1808	2339	521	6627	87528	70654	1979	1866	2145	511	6208	83363
% Cohort	84,7	2,4	2,1	2,7	0,6	7,6	100,0	84,8	2,4	2,2	2,6	0,6	7,4	100,0
# Delictplegers	16599	949	1138	1117	220	1837	21860	3565	137	336	412	83	471	5004
% Delictplegers van cohort	75,9	4,3	5,2	5,1	1,0	8,4	100,0	71,2	2,7	6,7	8,2	1,7	9,4	100,0
% Delictplegers binnen de etnische groep	22,4	45,5	62,9	47,8	42,2	27,7	25,0	5,0	6,9	18,0	19,2	16,2	7,6	6,0
% 1 delictsregistratie	51,7	38,0	26,4	36,0	40,5	49,8	48,7	69,3	65,0	51,2	59,0	56,6	65,8	66,6
% 2-4 delictregistraties	33,4	37,0	32,1	37,5	32,7	32,1	33,5	25,6	29,9	40,2	32,5	32,5	28,5	27,7
% 5-10 delictregistraties	10,8	17,4	22,2	17,5	18,2	12,6	12,2	4,3	5,1	7,1	8,0	10,8	4,7	5,0
% 11+ delictregistraties	4,2	7,6	19,2	9,0	8,6	5,6	5,5	0,8	-	1,5	0,5	-	1,1	0,8
% Minimaal eenmaal geregistreerde:														
- Gewelddadige seksdelicten	1,5	3,7	4,2	3,1	3,2	2,1	1,9	0,1	-	0,3	0,2	-	-	0,1
- Overige seksdelicten	1,6	1,4	1,1	1,9	1,4	1,7	1,6	0,3	-	-	-	-	0,2	0,2
- Gewelddelicten	30,9	50,2	47,7	37,0	40,5	32,9	33,2	28,8	27,0	28,6	24,5	32,5	29,9	28,5
- Gewelddadige- vermo- gensdelicten	4,0	15,2	26,2	22,5	20,9	7,7	7,0	2,7	3,6	5,7	7,5	7,2	3,8	3,5
- Vermogensdelicten	31,2	40,3	68,4	51,5	53,6	40,0	35,5	42,4	54,0	70,2	63,1	54,2	52,4	47,4
- Vernielingen/openbare orde	43,7	40,7	46,0	36,3	36,8	52,5	43,2	20,0	13,1	19,6	20,4	19,3	18,7	19,7
- Verkeersdelicten	30,9	28,0	21,6	25,1	25,0	25,8	29,5	18,5	13,1	6,0	5,3	12,0	13,4	15,8
- Drugs	7,1	8,9	16,3	10,5	11,8	7,3	7,9	7,2	3,6	4,8	3,4	7,2	5,7	6,5
- Overige delicten	15,0	20,7	24,1	19,2	15,0	14,7	15,9	8,4	13,9	5,4	10,9	10,8	7,4	8,5
Gemiddeld # geregistreerde delicten	2,9	4,0	6,5	4,2	4,1	3,2	4,2	1,7	1,7	2,3	2,0	2,1	1,9	1,9
Gemiddelde startleeftijd (range 12 – 23 jaar)	18,8	17,9	17,4	18,0	18,0	18,3	18,1	18,9	18,2	18,3	18,3	18,2	17,7	18,3
Gemiddelde carrièreduur (range 0 – 12 jaar)	5,18	6,01	6,58	5,96	5,78	5,48	5,83	5,11	5,42	5,59	5,54	5,26	5,30	5,37
Gemiddelde diversiteit (range 0,0 – 0,88)	0,42	0,48	0,51	0,47	0,48	0,44	0,47	0,33	0,28	0,29	0,33	0,36	0,33	0,32

op naam heeft, daar waar voor vrouwen deze percentages op respectievelijk 5,5 en 0,8 procent liggen.

Verder valt uit tabel 1 op te maken dat persistent delinquent gedrag vaker onder niet-Nederlandse jongeren voorkomt. Van de in het HKS geregistreerde Marokkaanse jongens heeft 19,2 procent meer dan 10 registraties in het HKS. Voor de Nederlandse daders is dit 4,2 procent. Ook daders van Surinaamse, Antilliaanse en Turkse afkomst worden vaker dan Nederlandse daders voor meer dan 10 delicten geregistreerd. Jongens van niet-Nederlandse herkomst zijn hiermee oververtegenwoordigd in de categorie veelplegers.

De criminele carrières van veelplegers en niet-veelplegers volgens MOFFITTs twee paden-model

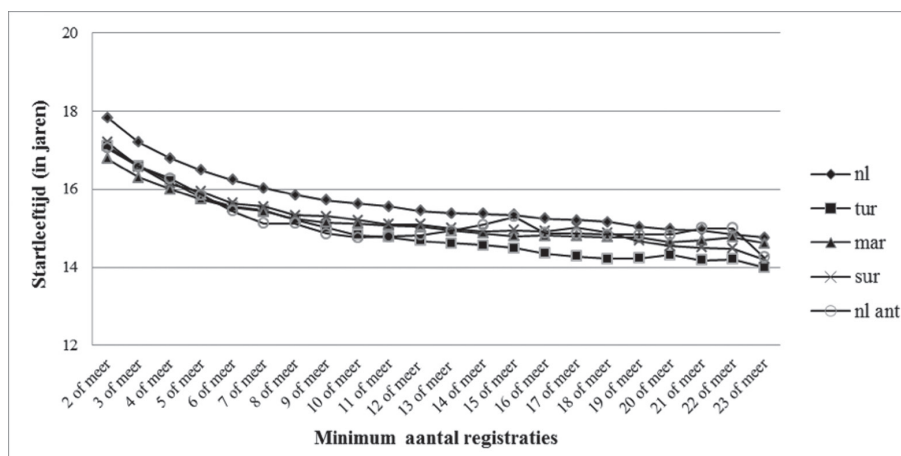
Om na te gaan in hoeverre er een duidelijk kwantitatief criterium is vast te stellen waarop Nederlandse en niet-Nederlandse veelplegers (kwalitatief) kunnen worden onderscheiden van niet-veelplegende daders, categoriseren we de geregistreerde mannen uit het 1984-cohort op basis van het minimum aantal registraties dat zij in het HKS hebben. Mannelijke daders met minimaal twee registraties worden hiervoor onderverdeeld in 22 categorieën: (1) daders met twee of meer registraties, (2) daders met drie of meer registraties, ... (21) daders met 22 of meer registraties en (22) daders met 23 of meer registraties.⁷ Bij het berekenen van de relatieve verschillen zullen de eerste drie categorieën samengenomen worden tot één; zij vormen de overkoepelende categorie 'niet-veelplegende daders'. De gemiddelde score van deze categorie 'niet-veelplegers' wordt vervolgens afgezet tegen de scores van de daarop volgende categorieën: 'vijf of meer registraties' tot en met '23 of meer registraties'. Afgaande op MOFFITTs twee paden-model mag worden verwacht dat de gemiddelde scores van veelplegende en niet-veelplegende daders bij een bepaald minimum aantal registraties sterk uiteen beginnen te lopen (de 'knik' in figuur 1). Gegeven de oververtegenwoordiging van niet-Nederlandse mannen in alle dader categorieën, mag bovendien worden verwacht dat het minimum aantal delicten waarop veelplegers van niet-veelplegers kunnen worden onderscheiden, voor daders van niet-Nederlandse herkomst hoger ligt dan voor Nederlandse daders (de 'knik' in figuur 1 ligt voor hen dan meer naar rechts).

Verschillen veelplegers van niet-veelpleger in startleeftijd (leeftijd eerste registratie)?

Figuur 2 laat zien dat de leeftijd waarop een individu voor het eerste delict geregistreerd is – de startleeftijd – daalt naarmate daders voor meer delicten zijn geregistreerd. Veelplegers beginnen gemiddeld genomen jonger aan hun criminele carrière dan niet-veelplegers. Dit patroon is bij elke etnische groep apart zichtbaar. Van een duidelijke tweedeling in startleeftijd tussen veelplegers en niet-veelplegers zoals weergegeven met de ononderbroken lijn in figuur 1 (in dit geval: een groep vroege starters en een groep late starters) is echter geen sprake; het blijkt dat de startleeftijd geleidelijk aan daalt wanneer het aantal registraties toeneemt. Deze geleidelijke daling zien we bovendien bij alle onderscheiden etnische groepen.

⁷ Door deze manier van indelen vallen daders met meerdere registraties dus in meerdere categorieën, waarbij de ondergrens van de categorie steeds hoger komt te liggen.

FIGUUR 2: GEMIDDELTE LEEFTIJD VAN EERSTE REGISTRATIE IN HET HKS (STARTLEEFTIJD),
NAAR ETNISCHE AFKOMST EN MINIMUM AANTAL REGISTRATIES

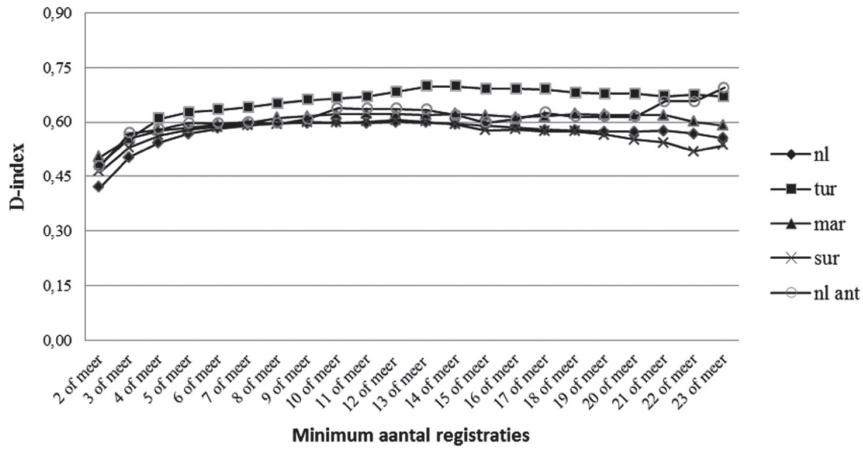
Verschillen veelplegers van niet-veelplegers in delictsdiversiteit?

Om na te gaan in hoeverre de criminele carrières van veelplegers diverser zijn dan die van niet-veelplegers, maken we gebruik van de diversiteitsindex. De diversiteitsindex (d) geeft aan hoe groot de kans is dat twee willekeurig gekozen delicten uit iemands criminele carrière van een verschillend type zijn. De maximale waarde van deze index is afhankelijk van het aantal onderscheiden delicttypen en is in ons geval 0,88.⁸ Hoe dichter de waarde van d bij deze 0,88 ligt, hoe meer divers een individuele criminele carrière is. Omdat veelplegers zich volgens het twee padenmodel niet alleen schuldig maken aan delicten die de daders surrogaatautonomie verschaffen, wordt verwacht dat de criminele carrières van veelplegers diverser zijn dan die van niet-veelplegers.

In figuur 3 is de gemiddelde diversiteit afgezet naar het minimum aantal registraties. In deze figuur vinden we dat, ongeacht etniciteit, de gemiddelde diversiteit binnen een individuele criminele carrière groter wordt (dichter bij 0,88) naarmate het aantal registraties toeneemt. Het delictpatroon van veelplegende daders is, met andere woorden, meer divers dan het delictpatroon van niet-veelplegende daders. Van alle daders blijken de criminele carrières van Turkse jongeren het meest divers. Tot slot blijkt uit figuur 3 dat, ook waar het gaat om diversiteit, geen duidelijke tweedeling tussen veelplegers en niet-veelplegers aanwezig is.

⁸ De diversiteitsmaat kan variëren van 0,0 tot D_{max} . Een criminele carrière is volledig divers indien de waarde D_{max} gelijk is aan $(C-1)/C$ (AGRESTI & AGRESTI, 1978; PIQUERO *et al.*, 1999; MAZEROLLE *et al.*, 2000; SULLIVAN *et al.*, 2006). Hierin is C gelijk aan het totaal aantal delictscategorieën waarover de diversiteit wordt berekend. Binnen dit artikel ligt de diversiteitsindex van alle delictsoorten tezamen dus tussen 0,0 en $((9-1)/9) = 0,88$.

FIGUUR 3: GEMIDDELDE DIVERSITEIT VAN INDIVIDUELE CRIMINELE CARRIÈRES OP BASIS VAN 9 DELICTSTYPEN, NAAR ETNISCHE AFKOMST EN MINIMUM AANTAL REGISTRATIES⁹

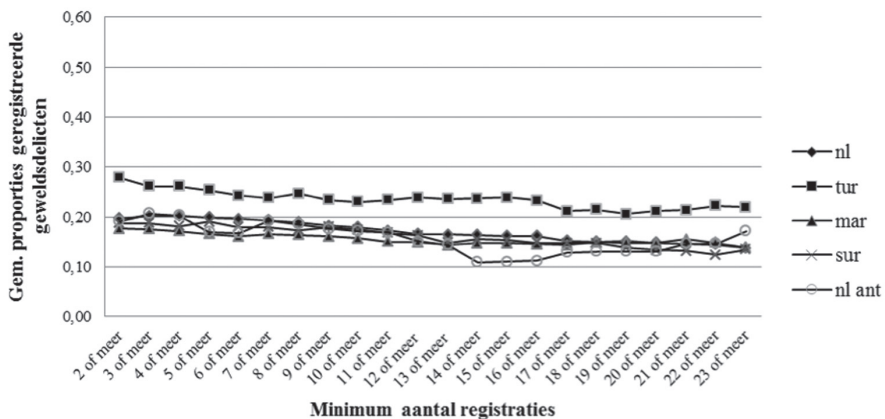

Verschillen veelplegers van niet-veelplegers in de proportie slachtoffergerichte delicten?

Volgens MOFFITT zijn de jongeren op het persistente pad niet alleen meer divers in hun criminele gedrag. Anders dan jongeren die enkel tijdens de adolescentie over de schreef gaan, maken veelplegers zich naast niet-gewelddadige delicten ook schuldig aan gewelddadige delicten

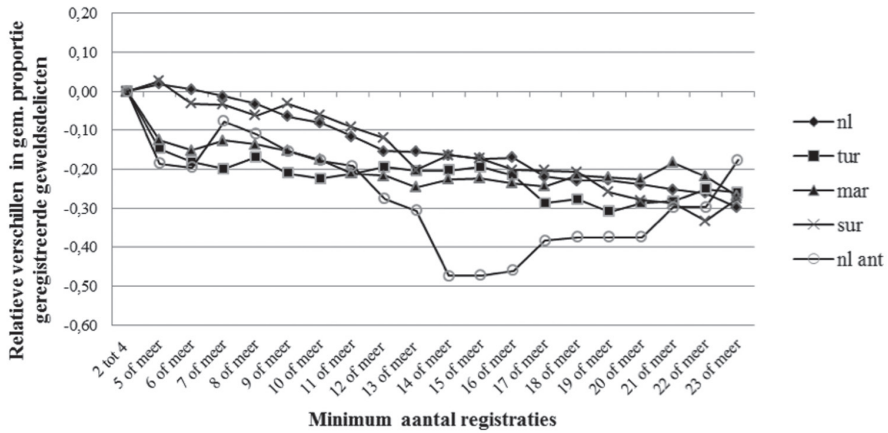
Figuur 4 geeft voor elk van de herkomstgroepen de gemiddelde proportie geregistreerde geweldsdelicten in de criminele carrière, voor daders met een verschillend aantal registraties in het HKS. Figuur 4 laat zien dat voor elke etnische groep het aandeel geweldsdelicten in de gemiddelde criminele carrière ongeveer gelijk blijft wanneer het aantal registraties toeneemt; een veelplegende dader lijkt in eerste instantie derhalve niet 'gewelddadiger' dan een niet-veelplegende dader.

FIGUUR 4A: GEMIDDELDE PROPORTIE GEREGEREERDE GEWELDSDELICTEN IN INDIVIDUELE CRIMINELE CARRIÈRES, NAAR ETNISCHE AFKOMST EN MINIMUM AANTAL REGISTRATIES

⁹ Nota bene: de Nederlands-Antilliaanse mannen kennen vanaf het punt '11 of meer registraties' minder dan 20 respondenten, waarmee de gevonden resultaten voor deze groep vanaf dit punt in alle weergegeven figuren wellicht minder betrouwbaar worden.

FIGUUR 4B: RELATIEVE VERSCHILLEN IN GEMIDDELTE PROPORTIE GEREgistREERDE GEWELDSDELICTEN IN INDIVIDUELE CRIMINELE CARRIÈRES, NAAR ETNISCHE AFKOMST EN MINIMUM AANTAL REGISTRATIES

Als we meer specifiek kijken binnen elke herkomstgroep naar de relatieve verschillen tussen veelplegende en niet-veelplegende daders, dat wil zeggen de wijziging in het aandeel geweldsdelicten uitgedrukt als proportie van het gemiddeld aandeel geweldsdelicten in de carrières van niet-veelplegende daders (figuur 4b), dan zien we zelfs dat het aandeel van geweldsdelicten binnen elke herkomstgroep daalt wanneer het aantal registraties toeneemt. Een veelplegende dader wordt dus, ongeacht etniciteit, voor naar verhouding gemiddeld minder geweldsdelicten geregistreerd naarmate zijn criminele carrière voortduurt, dan een niet-veelplegende dader. De verwachting van MOFFITT dat veelplegende daders een meer gewelddadig karakter zouden hebben, wordt zodoende niet bevestigd.¹⁰

Verder vinden we wederom geen aanwijzingen voor de door MOFFITT veronderstelde tweedeling tussen veelplegende en niet-veelplegende daders: figuur 4a vertoont vloeiende lijnen die een graduele overgang tussen verschillende dadercategorieën suggereren.

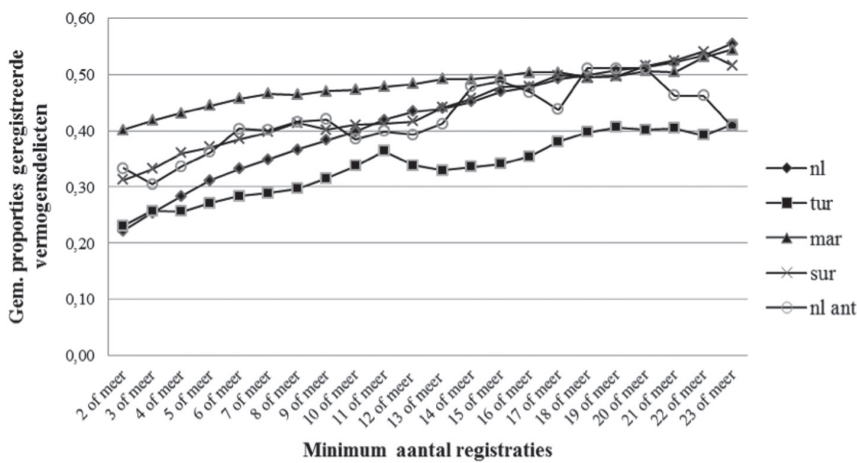
Figuur 5a geeft het aandeel vermogensdelicten. Uit figuur 5a is allereerst op te maken dat voor elke etnische herkomstgroep het aandeel vermogensdelicten in een criminele carrière groter wordt naarmate een individu voor meer delicten geregistreerd wordt. Ten tweede is te zien dat het aandeel vermogensdelicten in de criminele carrière bij Marokkaanse jongeren het grootst en bij Turkse jongeren het kleinst is, in vergelijking met het aandeel in de carrières van geregistreerde jongeren met een andere etnische achtergrond. Tot slot is ook waar het gaat om het aandeel vermogensdelicten in de criminele carrière geen duidelijke tweedeling tussen veelplegende en niet-veelplegende daders waar te nemen.

Ook uit de berekende relatieve verschillen (figuur 5b) komt naar voren dat vermogensdelicten vaker in de criminele carrière van een veelplegende dader voorkomen, dan in de criminele carrière van een niet-veelplegende dader. Hierbij springt vooral het hoge aandeel vermogensdelicten bij de Nederlandse veelplegers in het oog: het

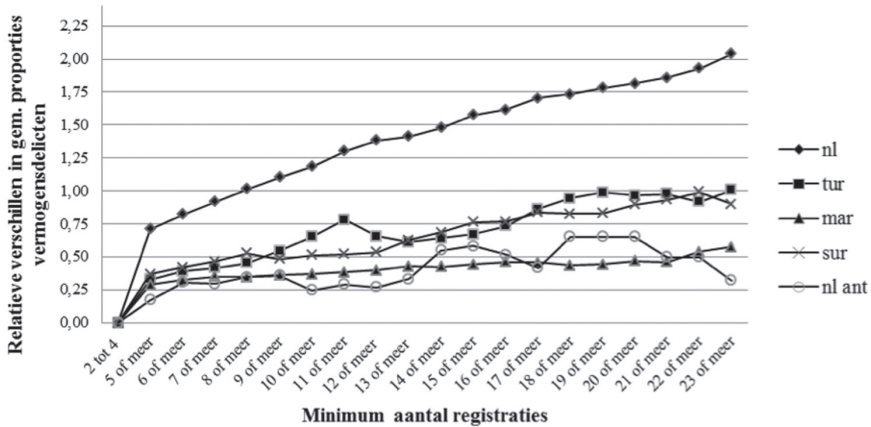
¹⁰ Wanneer we enkel kijken naar het aandeel gewelddadige vermogensdelicten dan zien we wel dat veelplegers (en dan in het bijzonder de Nederlandse veelplegers) in vergelijking met niet-veelplegers relatief gezien vaker geregistreerd worden voor gewelddadige vermogensdelicten.

aandeel vermogensdelicten in hun criminele carrière wordt met het toenemen van het aantal registraties tot meer dan twee keer zo groot dan het aandeel vermogensdelicten in de criminele carrières van Nederlandse niet-veelplegers.

FIGUUR 5A: GEMIDDELDE PROPORTIES GEREGEREERDE VERMOGENSDELICTEN, NAAR ETNISCHE AFKOMST EN MINIMUM AANTAL REGISTRATIES

FIGUUR 5B: RELatieve VERSCHILLEN IN GEMIDDELDE PROPORTIES GEREGEREERDE VERMOGENSDELICTEN, NAAR ETNISCHE AFKOMST EN MINIMUM AANTAL REGISTRATIES

Zoals in de data paragraaf vermeld is, maken de gebruikte politiegegevens een fijnmaziger indeling in zes typen vermogensdelicten mogelijk. Over de zes nieuwe typen vermogensdelicten zijn opnieuw de diversiteit, gemiddelde proporties en relatieve verschillen berekend. Uit deze aanvullende analyses blijkt allereerst dat waar het vermogensdelicten apart betreft, veelplegers een diverser delictpatroon hebben dan niet-veelplegers. Ten tweede komt uit de gemiddelde proporties per vermogensdelicttype naar voren dat het aandeel vermogensdelicten uit woningen en winkels

en bedrijven in een gemiddelde criminele carrière gelijk blijft ongeacht het aantal registraties. Uit de berekende relatieve verschillen blijkt verder dat Marokkaanse en Nederlandse veelplegers vaker voor diefstal uit woningen en Turkse veelplegers vaker voor diefstal uit winkels en bedrijven geregistreerd worden dan respectievelijk Marokkaanse, Nederlandse en Turkse niet-veelplegers. Hoewel de huidige gegevens beperkt zijn in het duiden van de betekenis van deze verschillen, vormen, gegeven de aard van de gevonden verschillen, omgevingsfactoren, zoals cultureel gedifferentieerde gelegenheidsstructuren, een meer voor de hand liggende verklaring dan in het twee paden-model prominente factoren.

CONCLUSIE

Veelplegers behoren tot een kleine groep daders die door de hoge delictsfrequentie verantwoordelijk zijn voor een disproportioneel aandeel van de totale criminaliteit. Aan de hand van longitudinale officieel geregistreerde gegevens van de Nederlandse politie over alle personen die in 1984 in Nederland geboren zijn, is in dit artikel allereerst in kaart gebracht in hoeverre (de criminele carrières van) Nederlandse en niet-Nederlandse veelplegende daders de op basis van MOFFITTS twee paden-model veronderstelde karakteristieken (seks, etnische achtergrond, startleeftijd, diversiteit van het delictpatroon en de aard van de geregistreerde delicten) vertonen.

Onze analyses laten zien dat van alle jongeren die in 1984 geboren zijn, ruim 15 procent in de periode van het 12de tot het 23ste levensjaar al eens een proces-verbaal heeft opgelegd gekregen op verdenking van betrokkenheid bij een strafbaar feit. Van deze vijftien procent worden de meesten slechts één of hoogstens enkele malen geregistreerd, maar, conform verwachtingen gebaseerd op MOFFITTS twee paden-model, geldt voor een klein deel van de jongeren dat ze veelvuldig door de politie worden geregistreerd. Deze 'veelplegers' zijn vooral mannen. Verder vinden we in onze data een oververtegenwoordiging van jongeren van niet-Nederlandse origine, en dan met name jongeren van Marokkaanse herkomst. Een mogelijke verklaring voor deze oververtegenwoordiging vinden we in de duur van de maturity gap. Wellicht dat door hun slechtere positie op de opleidings- en arbeidsmarkt (VAN TUBERGEN & MAAS, 2006), allochtone jongeren langer in de maturity gap blijven hangen en hiermee een vergrote kans hebben op het vertonen van (persistent) crimineel gedrag.

Dit artikel laat verder een negatief verband zien tussen startleeftijd – de leeftijd waarop een jongere voor het eerst in het HKS wordt geregistreerd – en het totaal aantal registraties tot het 23ste jaar: hoe meer registraties, hoe jonger personen gemiddeld hun criminele carrière starten. Ook geldt: hoe meer registraties, hoe diverser de criminele carrière. Hoewel deze verbanden in overeenstemming zijn met voorspellingen gebaseerd op MOFFITTS twee paden-model, vinden we in de huidige data geen ondersteuning voor de door dit model voorgestelde tweedeling in dadertypen. Bij geen van de gehanteerde kwantitatieve criteria is immers sprake van een duidelijke omslag in criminele carrièrekenmerken. De gevonden resultaten lijken hiermee meer in overeenstemming met theorieën die graduele verschillen tussen daders verwachten ten gevolge van graduele verschillen in blootstelling aan algemene risicofactoren, dan met typologische theorieën die ervan uitgaan dat oorzaken van crimineel gedrag anders van aard zijn voor veelplegers dan voor niet-veelplegers. Het ontbreken van een dergelijk omslagpunt voor alle onderzochte herkomstgroepen maakt de vraag of voor verschillende herkomstgroepen dit omslagpunt bij een verschillend minimum aantal delicten ligt bovendien overbodig.

De op MOFFITTs twee paden-model gebaseerde verwachting dat de criminele carrières van veelplegers een meer gewelddadig karakter zouden hebben wordt niet door onze data bevestigd. Voor Nederlandse veelplegers geldt zelfs dat het aandeel vermogensdelicten in hun criminele carrières tot twee maal zo groot is als het aandeel vermogensdelicten in de criminele carrières van Nederlandse niet-veelplegers. Dit kan er op wijzen dat we bij Nederlandse veelplegers vaker dan bij andere herkomstgroepen te maken hebben met verwervingscriminaliteit ten behoeve van het bekostigen van bijvoorbeeld een luxueuze levensstijl of een alcohol- of drugsverslaving.

Bij de hier gepresenteerde analyses kunnen een aantal kanttekeningen worden gemaakt. Allereerst zijn de hier gepresenteerde resultaten gebaseerd op politieregisters, hetgeen enige voorzichtigheid gebiedt bij het interpreteren van de gevonden verschillen tussen Nederlandse en niet-Nederlandse delictplegers. Registratiecijfers meten immers niet alleen het gedrag van daders, maar ook het gedrag van het justitieel systeem, in dit geval de politie. Bewuste of onbewuste selectiviteit in politietoetreden jegens bepaalde herkomstgroepen vertaalt zich evenzeer in de registratiecijfers als daadwerkelijke verschillen in delictgedrag. Verder beperkt dit onderzoek zich tot personen die zelf in Nederland geboren zijn en tot één enkel geboortecohort. Verandering in het beleid jegens veelplegers en de tijdelijke prioritering van de aanpak van crimineel gedrag onder bepaalde herkomstgroepen kunnen maken dat de criminele carrières van eerdere of latere cohorten zich anders ontwikkelen. Tot slot zijn de huidige analyses gebaseerd op gegevens van het 12de tot het 23ste levensjaar. Voor het vaststellen van een 'levensloop-persistent' delinquent gedragspatroon zouden deze jongeren in principe tot hun dood moeten worden gevolgd. Een hoge delictfrequentie wordt eveneens zeer kenmerkend geacht voor het levensloop-persistente dadertype en wordt in de beleidspraktijk gehanteerd als onderscheidend criterium. Daarom maken we in onze analyses onderscheid tot meer dan 23 geregistreerde delicten.

Het door MOFFITT voorgestelde twee paden-model is een complex model dat ideeën uit diverse criminologische tradities integreert binnen een overkoepelend theoretisch kader. Het twee paden-model biedt een verklaring voor veel van de 'algemeen geaccepteerde conclusies' in de levensloopcriminologie (FARRINGTON, 2003): sekseverschillen in delinquent gedrag, de piek in delinquent gedrag gedurende de tienerjaren, het verband tussen een vroege start en een hoge delictfrequentie. Ook de resultaten van de huidige studie onderschrijven deze algemene conclusies. Kern van MOFFITTs typologische benadering is echter dat deze verbanden voortkomen uit een kwalitatief verschil tussen verschillende dadertypen: adolescentie-gelimiteerde daders zouden wezenlijk anders zijn dan levensloop-persistente daders en deze verschillen zouden zich uiten in wezenlijke verschillen in criminele carrières tussen deze groepen.¹¹ De huidige resultaten laten echter geen 'harde knip' zien in de criminele carrièrekenmerken van veelplegers en niet-veelplegers, maar een zeer geleidelijke verandering in carrièrekenmerken naarmate het aantal gepleegde delicten toeneemt. De gevonden graduele verschillen lijken derhalve meer in overeenstemming met een algemene theoretische verklaring dan met de door MOFFITT voorgestane typologische benadering.

MOFFITTs twee paden-model geniet aanzienlijke populariteit onder beleidsmakers. De in dit model gepropageerde tweedeling in dadertypen ligt ten grondslag aan veel van het specifiek op (jonge) veelplegers gerichte beleid. Veelplegers zouden een 'speciaal' type dader betreffen, wier crimineel gedrag voortkomt uit specifieke oorzaken hetgeen een justitiële reactie 'op maat' vereist en die tegelijkertijd rechtvaardigt.

¹¹ MOFFITTs eigen artikelen suggereren dat het voorgestelde onderscheid in dadertypen bedoeld is als 'echt' onderscheid en niet louter als heuristisch instrument (SKARDHAMAR, 2009).

Hoewel ook uit de huidige analyses blijkt dat veelplegende daders verantwoordelijk zijn voor een disproportioneel deel van de totale geregistreerde criminaliteit in het huidige cohort en dat het ombuigen van de criminele carrières van deze groep potentieel een efficiënte manier is om criminaliteit te voorkomen, laten onze resultaten tegelijkertijd zien dat het onderscheid tussen veelplegers en niet-veelplegers niet zwart/wit is, maar veel grijstonen kent. In de discussie rondom de aanpak van (jeugd) criminaliteit is het daarom goed zich te blijven realiseren dat niet alleen het aantal delicten dat men gebruikt om veelplegers van niet-veelplegers te onderscheiden, maar het hele onderscheid tussen veelplegers en niet-veelplegers in die zin arbitrair is: een gedifferentieerde aanpak lijkt dan ook, voor zover deze verschillen zich vertalen in criminele carrièrekenmerken, niet mede te worden gerechtvaardigd door wezenlijke etiologische verschillen tussen dadergroepen.

REFERENTIES

- AGRESTI, A. & AGRESTI, B. (1978). Statistical analysis of qualitative variation. *Sociological Methodology*, 9, 204-237.
- BAKKER, I. & KROMMENDIJK, M. (2008). De aanpak van veelplegers in Nederlandse grote steden. *Cahiers Politiestudies*, 8, 135-152.
- BOERMAN, F., TILBURG, W. VAN & GRAPENDAAL, M. (2002). *Landelijke Criminaliteitskaart 1999; Aangifte- en Verdachtenanalyse op basis van HKS-gegevens*. Zoetermeer: KLPD.
- BLOKLAND, A., GRIMBERGEN, K., BERNASCO, W. & NIEUWBEERTA, P. (2010). Criminaliteit en etniciteit; Criminele carrières van autochtone en allochtone jongeren uit het geboortecohort 1984. *Tijdschrift voor Criminologie*, 52, 122-152.
- BLOKLAND, A. & PALMEN, H. (2012). Criminal career patterns. In R. LOEBER, M. HOEVE, N.W. SLOT (Eds.), *Persisters and Desisters in Crime from Adolescence into Adulthood*. Farnham, UK: Ashgate, 13-50.
- BRONFENBRENNER, U., MOEN, P. & GARBARINO, J. (1984). Child, family and community. In R. PARKE (Ed.) *Review of Child Development Research*. Chicago, ILL: University of Chicago Press, 283-328.
- DENNO, D. (1990). *Biology and violence*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- ELIAERTS, C. (Red.) (2006). *Ernstige jeugddelinquentie. Mythe of realiteit? Prevalentie, risicofactoren, justitiële afhandeling*. Brussel: VUBPress.
- FARRINGTON, D., LOEBER, R., ELLIOTT, D., HAWKINS, J., KANDEL, D., KLEIN, M., MCCORD, J., ROWE, D., & TREMBLAY, R. (1990). Advancing knowledge about the onset of delinquency and crime. In B. LAHEY & A. KAZDIN (Eds.), *Advances in clinical child psychology*. New York: Plenum, 283-342.
- FERWERDA, H., KLEEMANS, E., KORF, D. & VAN DER LAAN, P. (2003). Veelplegers. *Tijdschrift voor Criminologie*, 45(2), 110-118.
- GALAMBOS, N.L. & TILTON-WEAVER, L.C. (2000). Adolescents' psychosocial maturity, problem behavior, and subjective age: in search of the adultoid. *Applied Developmental Science*, 4, 178-192.
- GOTTFREDSON, M. & HIRSCHI, T. (1990). *A General Theory of Crime*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- LAAN, A. VAN DER, & BLUM, M. (2011). *Jeugdcriminaliteit in de periode 1996-2010*. Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC).
- MANTGEM, J. VAN, NOBELEN, D. VAN, & ULJEE, N. (2009). *Landelijk verdachtenbeeld 2008*. Zoetermeer: KLPD.

- MASTEN, A. (1991). *Homeless children in the United States: Development in jeopardy*. Washington, DC: Science and Public Policy Seminars of the Federation of Behavioral, Psychological and Cognitive Sciences.
- MAZEROLLE, P., BRAME, R., PATERNOSTER, R., PIQUERO, A. & DEAN, C. (2000). Onset age, persistence, and offending versatility: comparisons across gender. *Criminology*, 38, 1143-1172.
- MOFFITT, T. (1993). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: a developmental taxonomy. *Psychological review*, 100, 674-701.
- MOFFITT, T. (1994). Natural histories of delinquency. In G. ELMAR (Ed.), *Cross-national longitudinal research on human development and criminal behavior*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 3-61.
- MOFFITT, T. & HENRY, B. (1991). Neuropsychological studies of juvenile delinquency and violence: a review. In J. MILNER (Ed.), *The neuropsychology of aggression*. Norwell, MA: Kluwer Academic, 67-91.
- MOFFITT, T., CASPI, A., DICKSON, N., SILVA, P. & STANTON, W. (1996). Childhood-onset versus adolescent-onset antisocial conduct problems in males: natural history from age 3 to 18 years. *Developmental psychopathology*, 8, 399-424.
- NIEUWBEERTA, P. & BLOKLAND, A.A.J. (2006). Voorspellen van criminele carrières is moeilijk: zeker waar het de verre toekomst betreft. *Tijdschrift voor Criminologie*, 48(4), 361-377.
- PANHUIS, P. VAN & MEIJER, R. (2001). De top-5 procent van actiefste criminelen in Nederland. *SEC*, 15(1), 5-8.
- PEETERS, J. (2000) Antisociale jongeren. Leuven: Garant.
- PIQUERO, A. (2000). Frequency, specialization, and violence in offending careers. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 37(4), 392- 418.
- PIQUERO, A. (2008). Taking stock of developmental trajectories of criminal activity over the life course. In A.M. LIBERMAN (Ed.), *The long view of crime. A synthesis of longitudinal research*. New York: Springer, 23-78.
- PIQUERO, A., PATERNOSTER, R., BRAME, R., MAZEROLLE, P. & DEAN, W. (1999). Onset age and specialization in offending behavior. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 26, 235-274.
- PIQUERO A. & CHUNG H. (2001). On the relationships between gender, early onset, and seriousness of offending. *Criminal Justice*, 29, 189-206.
- PIQUERO, A., MOFFITT, T. & LAWTON, B. (2005). Race and crime. The contribution of individual, familial and neighborhood-level risk factors to life-course-persistent offending. In D.F. HAWKINS & T. KEMPF-LEONARD (Eds.), *Our children, their children. Race, crime and the juvenile justice system*. Chicago: university of Chicago press, 202-244.
- PIQUERO, A., FARRINGTON, D. & BLUMSTEIN, A. (2007). *Key issues in criminal career research*. Cambridge: Cambridge University Press.
- PONSAERS, P. & CAMMAERT, F. (2006) Haalbaarheidsstudie: het bekijken van mogelijkheden voor het monitoren van de effectiviteit van alternatieve sancties bij twee Antwerpse projecten voor 'harde kernjongeren': ADAM en Uturn. *Panopticon*, 5, 66-72.
- PONSAERS, P. & PAUWELS, L. (2003) De onderzoekbaarheid van jeugddelinquentie; over de zelfrapportage methode. In T. BALTHAZAR e.a. (Red.) *Update in de criminologie: jongeren en criminaliteit*. Gandiaus/Kluwer: Mechelen, 45-69.
- RAAD VOOR MAATSCHAPPELIJKE ONTWIKKELING (RMO) (2012) *Tussen afkomst en toekomst. Etnische categorisering door de overheid*. Den Haag: RMO.
- SPRINKHUIZEN, F. & OOSTERWIJK, C. VAN (1996). *Jeugdige delictplegers in de regio Haaglanden: profielanalyse*. 's Gravenhage: Politie Haaglanden.
- SKARDHAMAR, T. (2009) Reconsidering the theory of adolescence-limited and life-course persistent anti-social behavior. *British Journal of Criminology*, 49, 863-878.

- SKARDHAMAR, T. (2010) Distinguishing facts and artifacts in group-based modeling. *Criminology*, 48(1), 295-320.
- SULLIVAN, C., MCGLOIN, J., PRATT, T. & PIQUERO, A. (2006). Rethinking the 'norm' of offender generality: investigating specialization in the short-term. *Criminology*, 44(1), 199-233.
- TAYLOR, J., IACONO W. & MCGUE, M. (2000). Evidence for a genetic etiology of early-onset delinquency. *Journal of Abnormal Psychology*, 109, 634-643.
- TOLAN, P. & THOMAS, P. (1995). The implications of age of onset for delinquency risk, II: longitudinal data. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 23, 157-181
- TOLLENAAR, N., DIJK, J. VAN & ALBLAS, J. (2009). *Monitor veelplegers 2003-2006. Cijfermatige ontwikkelingen*. WODC Factsheet 2009-1. Den Haag, WODC.
- TUBERGEN, F. VAN & MAAS, I. (2006). *Allochtonen in Nederland in internationaal perspectief*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- VERSTEEGH, P., PLAS, T. VAN DER & NIEUWSTRATEN, H. (2010). *The best of three worlds: effectiever politiewerk door een probleemgerichte aanpak van hot crimes, hot spots, hot shots en hot groups*. Apeldoorn: Politieacademie.
- WICHSTRØM, L. (2001). The impact of pubertal timing on adolescents' alcohol use. *Journal of Research on Adolescence*, 11, 131-150.
- WILSON, J. & HERRNSTEIN, R. (1985). *Crime and human nature*. New York: Simon & Schuster.
- WOLFGANG, M.E., FIGLIO, R.M. & SELIN, T. (1972). *Delinquency in a birth cohort*. Chicago: University of Chicago Press.